

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ У 8 КЛАСІ

Матяш Н. Ю., канд. пед. наук

Компетентнісно-орієнтована функція розділу «Біологія. 8 клас» опирається на компоненти очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів (знанневий, діяльнісний і ціннісний) і реалізацію наскрізних змістових ліній.

Знанневий компонент змісту полягає в розиткові понять, які вже учнями засвоєні, і нових, які потрібно засвоїти. У новій структурі календарно-тематичного плану вони виокремлені та стосуються методичних орієнтирів організації освітнього процесу. Функцією знанневого компонента є не лише сформулювати поняття, а й навчити учнів оперувати ними, встановлювати внутрішньо предметні зв'язки між ними. Наприклад, знання про людину базуються на знаннях, здобутих учнями під час вивчення тварин. Тому важливим є дотримання принципу наступності.

Засвоєння нових термінів і понять є складним розумовим процесом, який базується на запам'ятовуванні. Щоб полегшити їх засвоєння експериментально **встановлено** доцільність регулярної роботи учнів у парі (один учень зачитує термін, інший — його визначення) або спільний пошук термінів у тексті підручника, встановлення зв'язків між ними, переклад їх на іншу мову (англійську тощо). Варіанти роботи з термінами вчитель може розширити. Як результат роботи в парі учні стають активніші, спілкуються між собою, вчать працювати спільно.

У процесі експериментальної роботи **доведено**, що **поєднання** в освітньому процесі **шкільного підручника з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) навчання**, підвищує пізнавальний інтерес учнів. Наприклад, використання на заняттях учнівських планшетів і смартфонів дає змогу вчителю охоплювати весь клас, організувати засвоєння й перевірку засвоєного навчального матеріалу, пошук додаткової інформації з теми заняття, посилює співпрацю між учителем й учнем з опорою на результат навчання. Під час такої роботи вчитель розкриває учням навчальні можливості смартфонів. Проблемою є те, що для організації такої роботи потрібні: Інтернет, пакет «Smart Notebook» і, звичайно, учнівські планшети або смартфони. Найпростішим було останнє.

Під час здобуття нових знань **доведено** доцільність використання **суб'єктивного досвіду** учнів (досвід, здобутий дитиною самостійно, поза навчальним процесом), який найчастіше складає мотиваційний компонент учіння, посилює інтерес до навчання, його практико-орієнтоване значення.

Другий **компонент** — **діяльнісний** спрямований на застосування біологічних знань про людину в житті. Методичні можливості його виявляються під час ви-

конання практичної частини навчальної програми (виконання дослідів, лабораторних, практичних робіт, дослідницьких практикумів, учнівських проєктів тощо).

Важливо до цієї роботи задіяти різні методи наукового пізнання (спостереження, експеримент, прогнозування, моделювання тощо) й інтелектуальні вміння учнів (порівняння, узагальнення тощо).

Під час реалізації діяльнісного компонента предметної компетентності **встановлено**, що використання **дослідницького методу** дає змогу заактивізувати навчальну діяльність кожного учня/учениці, що забезпечує формування в них здатності вносити в процес пізнання дійсності зміни, шукати оптимальні шляхи досягнення результатів навчання.

Третій **компонент** — **ціннісний**, який націлений на засвоєння таких ціннісних категорій, як знання, життя, здоров'я; формування свідомого ставлення до власного здоров'я й життя; оцінювання ролі біологічних знань для суспільного розвитку, перспектив розвитку біології як науки та її значення для розвитку інших наукових галузей (наприклад медицини, генетики людини тощо).

Реалізація цього компонента виявляється в судженнях учнів про значення біологічних знань про людину, її здоров'я, ставленні до свого здоров'я, свого життя, здоров'я й життя інших людей; оцінці значення розвитку вітчизняної біологічної науки, біологічних знань для суспільного розвитку.

У дослідженні **виявлено**, що включення в експериментальну методику наскрізних змістових ліній «Громадянська відповідальність», «Екологічна безпека і сталий розвиток», «Здоров'я і безпека» і «Підприємливість і фінасова грамотність» посилює, насамперед, ціннісний компонент предметного змісту. Вони спрямовані на посилення предметної (біологічної) і формування відповідних ключових компетентностей. Наприклад, у вступі розділу «Біологія. 8 клас» змістова лінія «Громадянська відповідальність» націлює учнів на усвідомлення відповідальності за власне життя й здоров'я, своє та оточуючих, а змістова лінія «Здоров'я і безпека життя» зорієнтовує учнів на формування в них розуміння, що життя й здоров'я — найвища особистісна та суспільна цінність. Ці обидві змістові лінії по розділу є наскрізними й переплітаються між собою. Під час реалізації цих змістових ліній необхідно опиратися на знання, здобуті з курсу «Основи здоров'я», життєвий досвід учнів, керуватися їх участю в соціальних мережах і звертати увагу на ризики, пов'язані з цим. Методичні можливості наскрізних змістових ліній можна використати під час виконання учнівських проєктів.